

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Марина ХРОЛЕНКО
«28» серпня 2024

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ
З ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ОП «Початкова освіта»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА

галузі знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Форма навчання: денна, заочна

Робочу програму освітнього компонента складено відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта ОС «Бакалавр», професійних стандартів за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», ОПП підготовки бакалаврів за спеціальністю 013 Початкова освіта, навчального плану, навчальної програми).

Програму склали: Бірюк Л.Я., Решетняк В.Ф., Тихонова А.П., Вишник О.О.

ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою педагогіки і психології початкової освіти

протокол засідання № 1 від 28.02 2024 р.

Завідувач кафедри Людмила Бірюк Людмила БІРЮК, доктор педагогічних наук, професор

ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою теорії і методики початкової освіти

протокол засідання № 1 від 28.02 2024 р.

Завідувач кафедри Тетяна Зенченко Тетяна ЗЕНЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

протокол № 2 від 28.02 . 2024 р.

Голова вченої ради

ННІ Педагогіки і психології Андрій Шерудило Андрій ШЕРУДИЛО, кандидат педагогічних наук, доцент

Пояснювальна записка

Програму атестаційного іспиту з педагогіки та психології складено для випускників за ОС «Бакалавр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта.

Головним завданням Атестаційного іспиту є перевірка якості професійної психолого-педагогічної підготовки вчителів початкових класів. У розробці теоретичних і практичних проблем процесу освіти, на розв'язання яких орієнтує сучасна реальність, особлива роль належить психолого-педагогічним дисциплінам як важливого складника в системі підготовки майбутнього педагога.

Одночасно підсумкова атестація є свідченням готовності до активної участі майбутнього вчителя у формуванні активних громадян України, у пошуках найбільш результативних та ефективних методів освітньої діяльності, у підвищенні рівня педагогічної культури.

Важливо виявити уміння випускника ретранслювати теоретичні знання на практичні обставини, що виникають у професійній педагогічній діяльності, прогнозувати наслідки педагогічного впливу, готовність вчителя початкових класів реалізувати в практичній роботі здобуті в педагогічному університеті знання, педагогічні технології, свою професійну майстерність, вдосконалені особистісні якості, готовність до боротьби за підвищення рівня педагогічної культури сім'ї учнів; розуміти особливості становлення особистості в процесі її життєвого шляху як унікального індивідуального складника людського життєвого простору в сукупності його вікових психологічних особливостей в умовах організованого навчання і виховання та неорганізованих, або несприятливих чинників соціального впливу.

Програма визначає галузеві кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності випускника Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка освітнього ступеня «Бакалавр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта, ОП «Початкова освіта» та державні вимоги до властивостей та якостей особи, яка здобула означений освітній рівень.

Основні навчальні компетентності випускників як результат успішного засвоєння освітньо-професійної програми:

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

**Компетентності відповідно до Професійного стандарту
за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»,
«Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з
дипломом молодшого спеціаліста)»**

Загальні компетентності

ЗК.01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина, реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність);

ЗК.02. Здатність до особистісної взаємодії, робота в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність);

ЗК.03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність);

ЗК.04. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність);

ЗК.05. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем,

ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

Трудові функції (професійні компетентності, що входять до них)

Трудова функція А Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)
(А1 Мовно-комунікативна компетентність, А2 Предметно-методична компетентність, А3 Інформаційно-цифрова компетентність);
Трудова функція Б Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу
(Б1 Психологічна компетентність; Б2 Емоційно-етична компетентність; Б3 Компетентність педагогічного партнерства);
Трудова функція В Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища
(В1 Інклюзивна компетентність (*частково*); В2 Здоров'язбережувальна компетентність; В3 Проєктувальна компетентність);
Трудова функція Г Управління освітнім процесом
(Г1 Прогностична компетентність; Г2 Організаційна компетентність; Г3 Оцінювально-аналітична компетентність);
Трудова функція Д Безперервний професійний розвиток
(Д1 Інноваційна компетентність (*частково*); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (*частково*); Д3 Рефлексивна компетентність).

Програмні результати навчання:

ПР-01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР - 02. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-05. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПР-06. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

Загальна характеристика програми атестаційного іспиту

Програма включає:

- 1.Перелік розділів і тем.
2. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студента.
- 3.Список літератури для підготовки до атестаційного іспиту

Атестаційний іспит охоплює теоретичний і практичний складники:

- **теоретичний** містить відповіді на теоретичні питання з педагогіки і психології;
- **практичний** складник передбачає аналіз здобувачем освіти педагогічної ситуації, поданої в білеті.

ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО СКЛАДНИКА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ. Суть процесу виховання

З історії демократичного виховання. Особливості сучасного виховання. Структурні елементи процесу виховання. Самовиховання: історія, теорія, методика. Перевиховання: історія, теорія, методика. Виявлення результатів виховання та його наслідків.

Закономірності та принципи виховання. Цілі сталого розвитку

Закономірності виховання як стійкі, повторювані об'єктивні зв'язки в ньому. Характеристика основних закономірностей виховного процесу. Система принципів виховання в сучасній школі. Концепція національного виховання, її принципи. Цілі сталого розвитку.

Система національного виховання в умовах Нової української школи

Утвердження нового педагогічного мислення. Українська педагогіка й національне виховання. Сутність національного виховання (мета, завдання, принципи, зміст). Оновлення змісту освіти, підвищення його виховного потенціалу в Новій українській школі. Українські

виховні ідеали і традиції родинного, лицарського і козацького виховання. Природні та культурно-історичні чинники формування української душі, характеру, світогляду. Шляхи формування цілісної особистості громадянина України, реалізації Концепції національного виховання. Передовий досвід національного виховання школярів.

Основні напрями діяльності вчителя початкових класів в Новій українській школі

З історії професії вчителя початкових класів. Цільові програми діяльності вчителя початкових класів в умовах Нової української школи. Критерії готовності вчителя початкових класів до виховної роботи. Професіограма вчителя початкових класів. Робота вчителя початкових класів з формування учнівського колективу. Вчитель початкових класів — координатор виховних впливів початкової школи, сім'ї, громадськості.

Форми організації виховної роботи. Система роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

Основні підходи у вихованні здобувачів початкової освіти як педагогічні категорії. Зміст позаурочної та позашкільної виховної роботи у Новій українській школі. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи у початковій школі. Основні позашкільні заклади, нові підходи до організації їхньої роботи згідно з Законом України «Про позашкільну освіту». Форми і методи соціалізаційного впливу школи та позашкільних дитячих закладів для учнів початкової школи. Система роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в початковій школі в умовах НУШ.

Методи виховання учнів початкових класів в умовах НУШ

Поняття про методи виховання, їх класифікація. Методи формування свідомості учнів початкових класів. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки. Методи стимулювання поведінки та діяльності. Методи контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні. Прийоми педагогічного впливу. Народно-педагогічні методи виховання.

Характеристика основних напрямів виховання в початковій школі. Soft skills як складова формування особистості

Зміст виховної роботи в Новій українській школі. Розумове виховання. Моральне виховання. Трудове виховання. Економічне виховання. Естетичне виховання. Екологічне виховання. Фізичне виховання учнів. Шляхи реалізації змісту виховання в Новій українській школі. Soft skills як складник формування особистості.

Предмет і завдання дидактики. Цілепокладання в дидактиці

Виникнення та етапи розвитку дидактики. Предмет дидактики. Завдання дидактики. Цілепокладання в дидактиці. Основні джерела наукової дидактики.

Зміст початкової освіти в умовах НУШ

З історії розвитку змісту початкової освіти. Поняття про Державний стандарт початкової освіти. Базовий навчальний план початкової освіти. Характеристика освітніх галузей початкової освіти. Навчальні плани та програми для початкових класів. Аналіз підручників для початкової школи.

Освітній процес в початковій школі. Закономірності й принципи навчання в Новій українській школі

Процес навчання як система. Структура процесу навчання. Чинники модернізації освітнього процесу. Сучасні підходи до навчання. Дидактична одиниця процесу навчання. Гуманізація навчання. Диференціація та індивідуалізація навчання. Закономірності й принципи навчання. Закономірності навчання. Принцип навчання як дидактична категорія. Номенклатура принципів навчання та їх реалізація. Системний підхід до реалізації принципів навчання. Особливості реалізації принципів навчання у практиці сучасної початкової школи. Правила навчання.

Уміння учнів вчитись як ключова компетентність в початковій освіті.

Сутність і структура уміння вчитись. Вікова та індивідуальна характеристика здобувачів початкової освіти як суб'єктів навчання. Розвиток в учнів процесів сприймання. Мотивація учіння здобувачів початкової освіти. Формування структурних компонентів уміння вчитись.

Форми організації процесу навчання. Методи, засоби і технології навчання в Новій українській школі

Загальне поняття про форми організації навчання як дидактичну категорію. Форми організації навчання та форми навчальної діяльності школярів в Новій українській школі. Урок – основна форма організації навчального процесу в школі. Вимоги до сучасного уроку в Новій українській школі. Метод навчання як дидактична категорія. Функції методів. Класифікація методів навчання, критерії їх вибору. Прийоми навчання. Сучасні засоби навчання. Технології навчання.

Основи школознавства. Загальні основи управління і керівництва освітнім процесом у початковій школі в умовах НУШ

Управлінська діяльність в організації освітнього процесу в Новій українській школі. Технології управління дидактичним процесом в умовах НУШ. Функції управління освітнім процесом в початковій школі. Основні напрями роботи заступника директора з НВР в початковій школі. Обов'язки заступника директора з НВР в початковій школі.

Методична робота в початковій школі в умовах НУШ

Зміст і завдання методичної роботи в початковій школі крізь призму нормативних документів. Форми методичної роботи в початковій школі. Педагогічна рада як дорадчий колективний орган управління закладом освіти. Види педагогічних рад. Методична рада як колегіальний орган педагогічних працівників школи з підвищення їх професійної майстерності. Структура методичної роботи.

Документація початкової школи

Оформлення основної документації в початковій школі, її перевірка. Організація колективної роботи з документами в початковій школі. Вимоги щодо ведення шкільної документації в 1-4 класах закладів загальної середньої освіти. Вимоги до ведення календарних планів, поурочних планів, зошитів учнів, щоденників учнів, планів роботи вихователів ГПД.

ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СКЛАДНИКА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Предмет, завдання та розвиток психології як науки. Предмет і завдання сучасної психології. Наукова та життєва психологія. Основні галузі психологічних знань. Загальна психологія в системі наукового знання. Зв'язок психології з віковою та педагогічною психологією, з фізіологією, педагогікою та іншими науками. Значення психологічних знань для навчання та виховання дітей. Поняття «принципу» в психології. Основні принципи психології. Детермінізм. Принцип системності. Генетичний принцип. Принцип відображення. Єдність свідомості й діяльності. Принцип розвитку психіки в діяльності. Принцип індивідуального підходу. Основні етапи історії психології. Психологія – наука про душу. Психологія – наука про свідомість. Психологія – наука поведінку. Психологія – наука про психіку. Основні психологічні теорії в західній психології. Біхевіоризм. Гештальтпсихологія. Психоаналіз. Гуманістична психологія. Когнітивна психологія. Логотерапія.

Розвиток психіки у філогенезі. Поява та розвиток свідомості. Розвиток форм відображення дійсності. Психіка та еволюція нервової системи. Розвиток психіки у філогенезі. Стадії та рівні розвитку психіки. Сутність відмінностей психіки тварин і людини.

Вища нервова діяльність – основа психіки. Функціональна асиметрія головного мозку. Рефлекторний характер психічної діяльності.

Класифікація психічних явищ: процеси, стани, властивості, їх взаємозв'язок. Свідомість: поняття, структура, властивості, рівні. Самосвідомість. Проблема природи свідомості. Несвідоме в психічній діяльності людини.

Методи психології. Поняття про метод та методологію. Методологія та методи психологічного дослідження. Об'єктивний характер наукових психологічних методів. Вимоги до організації і проведення психологічних досліджень. Етапи психологічних досліджень. Класифікація методів. Основні методи психологічних досліджень. Характеристика

допоміжних методів. Достоїнства і недоліки кожного методу, оптимальні умови його застосування на практиці. Методи статистичної обробки психологічної інформації.

ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ.

Психологія відчуттів. Відчуття як елементарна форма психічного відображення. Фізіологічні механізми відчуттів. Класифікація й види відчуттів. Властивості відчуттів. Закономірності відчуттів. Адаптація, її види. Компенсація. Синестезія. Сенсibiliзація.

Психологія сприйняття. Загальна характеристика сприйняття. Класифікація й види сприймань. Закономірності сприйняття: предметність, усвідомленість, цілісність, категоріальність, константність, вибірковість, аперцепція. Індивідуальні особливості сприймань та їх урахування в організації навчальної діяльності.

Психологія пам'яті. Загальна характеристика пам'яті. Класифікація й види пам'яті. Характеристика процесів пам'яті. Запам'ятовування та його види. Відтворення та його види. Збереження й забування. Індивідуальні особливості пам'яті та їх урахування в організації навчальної діяльності.

Психологія мислення. Психологічна характеристика мислення. Класифікація й види мислення. Аналіз. Синтез. Порівняння. Конкретизація. Класифікація. Систематизація. Логічні форми мислення. Поняття. Судження. Умовивід. Індивідуальні особливості мислення та їх урахування в організації навчальної діяльності..

Психологія уяви. Загальна характеристика уяви. Функції уяви. Класифікація й види уяви. Активна уява. Пасивна уява. Відтворювальна уява. Творча уява. Мимовільна уява. Довільна уява. Індивідуальні особливості уяви та їх урахування в організації навчальної діяльності.

Психологія емоцій та почуттів. Загальна характеристика емоцій та почуттів. Специфічні функції почуттів. Вищі почуття. Моральні почуття. Інтелектуальні почуття. Естетичні почуття. Праксичні почуття. Форми й види переживання почуттів. Настрій. Стрес. Фізіологічний стрес. Психологічний стрес. Афект. Роль емоцій і почуттів у сфері людських відносин.

Психологія волі. Загальна характеристика волі та її функції. Основні ознаки волі як психологічного явища.. Структура простої вольової дії. Структура складної вольової дії. Вольові якості особистості. Значення волі в житті людини, в організації та регуляції її діяльності й спілкування.

Психологія уваги. Загальна характеристика уваги. Функції уваги. Учення І. Павлова і О. Ухтомського про осередок оптимального збудження та домінанту. Види уваги. Мимовільна, довільна, післядовільна увага. Сенсорна, інтелектуальна, моторна увага. Основні властивості уваги. Обсяг. Розподіл. Концентрація. Стійкість. Переключення. Коливання уваги. Неуважність, її види та способи боротьби з нею. Індивідуальні особливості уваги та їх урахування в організації навчальної діяльності.

ОСОБИСТІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПІЛКУВАННІ. ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ.

Психологія особистості. Індивід, індивідуальність, людина, особистість. Активність особистості. Фізична активність. Психічна активність. Соціальна активність. Структура особистості. Спрямованість особистості. Мотиви. Потреби як джерело активності. Класифікація потреб. Інтереси. Класифікація інтересів. Ціннісні орієнтації. Світогляд. Ідеали. Самосвідомість особистості та її компоненти. Образ Я та Я-концепція. Самооцінка та її види. Рівень домагань особистості. Формування особистості. Рушійні сили психічного розвитку особистості.

Психологія діяльності. Загальна характеристика діяльності та активності. Структура діяльності. Дії. Операції. Рухи. Інструментальна основа діяльності. Знання. Вміння. Навички. Перенесення та інтерференція. Звички. Поняття про інтеріоризацію та екстеріоризацію. Основні види діяльності та їх порівняльна характеристика. Ігрова діяльність. Навчальна діяльність. Трудова діяльність.

Психологія спілкування. Загальна характеристика спілкування. Функції спілкування. Види спілкування. Багатоплановий характер спілкування. Комунікативна сторона спілкування. Інтерактивна сторона спілкування. Перцептивна сторона спілкування. Рівні

спілкування: конвенціональний рівень, примітивний рівень, маніпулятивний рівень, стандартизований рівень, ігровий рівень, діловий рівень, духовний рівень.

Психологія соціальних спільнот. Загальна характеристика групи в психології. Класифікація груп. Рівні соціально-психологічного розвитку групи. Дифузна група. Асоціація. Кооперація. Корпорація. Колектив. Основні характеристики колективу. Згуртованість. Колективістичне самовизначення. Колективістична ідентифікація. Еталонність. Стадії розвитку (формування) колективу. Міжособистісні відносини в групі. Формальні й неформальні відносини в групі. Лідер у групі.

Психологія темпераменту. Загальна характеристика темпераменту. Історія вчень про темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності. Темперамент як основа для формування певних особистісних рис людини (вразливість, емоційність, тривожність, імпульсивність тощо).

Психологія характеру. Загальна характеристика характеру. Природа характеру. Природні та соціальні передумови характеру. Ознаки характеру. Структура характеру. Провідні риси характеру. Вплив темпераменту на формування рис характеру особистості.

Психологія здібностей. Загальна характеристика здібностей. Ознаки здібностей. Задатки, нахили, здібності. Види здібностей. Природні й соціальні здібності. Загальні й спеціальні здібності. Потенціальні та актуальні здібності. Рівні здібностей. Обдарованість. Талановитість. Геніальність. Умови та передумови формування людських здібностей.

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ.

Предмет, завдання і методи вікової психології. Вікова психологія як галузь психологічної науки, яка вивчає закономірності розвитку психіки людини в умовах навчання та неорганізованих чинників соціального впливу. Предмет вікової психології. Принципи вікової психології. Основні розділи вікової психології. Теоретичні та практичні завдання вікової психології. Основні методологічні принципи психологічного дослідження. Вимоги до методів дослідження. Класифікаційні системи методів. Короткий історичний нарис виникнення і становлення вікової психології.

ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ЯК НАУКОВИЙ ФЕНОМЕН.

Психічний розвиток як феномен вікової психології. Розвиток як процес оволодіння дитиною суспільно-історичним досвідом. Генотипна та середовищна зумовленість розвитку. Ознаки психічного розвитку. Чинники розвитку. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, новоутворення як показники вікового розвитку. Рушійні сили і умови психічного розвитку. Причини нерівномірності психічного розвитку. Акселерація і психічний розвиток. Сензитивні періоди..

Проблема вікової періодизації психічного розвитку. Проблема дитинства у віковій психології. Поняття віку як центральна категорія вікової психології. Календарний, біологічний, психологічний вік. Принципи та критерії вікової періодизації. Періодизація дитячого розвитку Л. Виготського. Поняття про стабільні й перехідні періоди. Кризи розвитку та «не-розвитку». Об'єктивні та суб'єктивні кризи. Подвійні кризи. Стратегія формування позитивних та негативних симптомокомплексів у кризових періодах.

ПСИХОЛОГІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.

Загальна характеристика розвитку молодшого школяра (зрілої дитини). Анатомо-фізіологічні особливості молодшого школяра. Психологічна готовність дитини до шкільного навчання: інтелектуальна, особистісна, соціально-психологічна, вольова. Криза 7 років, її позитивний і негативний симптомокомплекс, місце в системі вікової періодизації. Основні психічні новоутворення до 6 років. Психологічні проблеми, пов'язані з навчанням дітей 6-річного віку. Психологічна перебудова, пов'язана зі вступом до школи. Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра. Новоутворення молодшого шкільного віку: довільність психічних процесів, внутрішній план дій, рефлексія.

Загальна характеристика діяльності молодшого школяра. Навчання – провідний вид діяльності в молодшому шкільному віці. Складові навчальної діяльності молодших школярів: змістові, цільові, мотиваційні, операційні. Особливості навчальної діяльності молодших школярів. Динаміка зміни навчальної діяльності протягом молодшого шкільного віку.

Емоційно-вольові, комунікативні, результативні, контрольно-оцінні складові учіння. Пізнавальні інтереси школярів. Формування навчальних дій. Опанування школярами загальними способами розв'язування конкретно-практичних завдань, перетворення їх на навчально-теоретичні. Формування ставлення учнів до школи і до вчителя. Керівництво процесом навчання молодших школярів. Уміння молодшого школяра організовувати навчальну діяльність. Навчитися вчитися – основне завдання молодшого школяра. Вплив батьків на успіхи у навчанні дітей. Проблема вікових особливостей і вікових можливостей засвоєння знань у молодшому шкільному віці.

Перехід дитини від гри до учіння. Зміна сюжетно-рольової гри у молодшому шкільному віці. Зміна змісту ігрових стосунків. Конструктивні, комп'ютерні ігри молодших школярів. Використання дидактичних ігор у процесі навчальної діяльності. Індивідуальні та вікові особливості у виборі ігор учнями молодших класів.

Інтерес молодшого школяра до різних видів художньої діяльності. Трудова діяльність молодших школярів.

Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра.

Розвиток відчуттів та сприймань школяра. Кількісні і якісні зміни в розвитку сприймання. Розвиток довільності, усвідомленості, вибіркової сприйнятливості. Формування спостережливості. Особливості сприймання кольору, часу, форми, сприймання і відтворення тексту тощо.

Розвиток уваги молодшого школяра. Мимовільна і довільна увага. Розвиток властивостей уваги у навчальній діяльності. Типи та стани уваги. Зв'язок уваги із значущістю навчального матеріалу. Нестійкість уваги як одна з причин невстигання у школі. Причини розсіяності уваги.

Розвиток пам'яті молодшого школяра. Молодший шкільний вік - сензитивний для розвитку пам'яті. Динаміка мимовільного і довільного запам'ятовування. Опанування мнемічними діями. Прийоми керування пам'яттю: повторення, організування матеріалу, семантичне оброблення матеріалу, створення мисленнєвих образів, пошук інформації в пам'яті.

Розвиток уяви молодшого школяра. Перехід від репродуктивної до творчої уяви. Збагачення й урізноманітнення витворів уяви. Динамічні особливості уяви молодших школярів: розпливчастість уявлених образів, точність і чіткість образів; опора на конкретний предмет, опора на слово. Зв'язок уяви молодшого школяра з змістом навчальної діяльності. Особливості образів фантазії. Прийоми розвитку уяви.

Розвиток мислення молодшого школяра. Перехід від наочно-образного до абстрактного мислення, від безпосереднього чуттєвого сприймання світу до сприймання, вираженого в абстрактних поняттях. Розвиток мислительних операцій: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення.

Розвиток мовлення молодшого школяра. Удосконалення навичок усного мовлення: розширення словникового запасу, оволодіння складнішими граматичними структурами. Формування грамотності школяра, читання і письма. Взаємозв'язок між процесами оволодіння усним і писемним мовленням. Розвиток швидкості та якості письма. Мовчазне і голосне читання. Основні чинники становлення грамотності молодших школярів. Розвиток внутрішнього мовлення. Розвиток лексичного, граматичного і стилістичного аспектів мовлення.

Розвиток загального інтелекту молодшого школяра. Основні ознаки розвитку інтелекту молодшого школяра. Індивідуальні відмінності розумового розвитку учнів початкових класів. Основні напрямки розвитку інтелекту у молодшому шкільному віці.

Особистісний розвиток молодшого школяра.

Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Формування Я-образу та Я-концепції. Особливості самооцінки молодшого школяра. Рівень домагань молодших школярів. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра. Формування спрямованості спонукальної сфери молодшого школяра (егоїстична, просоціальна, гуманістична).

Емоційні особливості молодших школярів. Усвідомлення своїх почуттів й розуміння їх прояву в інших людях. Особливості емоційних станів молодших школярів.

Розвиток вольової сфери молодших школярів: здатність здійснювати цілеспрямовані дії, долати зовнішні й внутрішні труднощі. Вольове зусилля та вольові якості (цілеспрямованість, активність, старанність, стриманість, рішучість та ін.). Структура вольової дії. Виховання волі молодшого школяра.

Урахування типу темпераменту у навчальній діяльності. Індивідуальний підхід до учнів з різними типами темпераменту. Вплив навчання і виховання на формування рис характеру. Індивідуальні особливості учнів. Формування характеру та соціальної поведінки. Розвиток здібностей в учнів початкових класів.

Засвоєння морально-етичних якостей, норм і правил поведінки в молодшому шкільному віці.

Розвиток взаємин з однолітками, вчителем, іншими дорослими. Вплив навчальної діяльності й учителя на взаємостосунки однокласників. Розвиток взаємостосунків у дитячих колективах. Дружба у молодшому шкільному віці.

СУБ'ЄКТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФЕНОМЕН ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.

Психологія особистості вчителя і педагогічної діяльності як розділ педагогічної психології. Особливості педагогічної діяльності. Педагогічні здібності та їх структура. Структура педагогічної діяльності вчителя (конструктивна, організаційна, комунікативна). Види стилів та індивідуальний стиль діяльності вчителя. Психологічна готовність вчителя до педагогічної праці. Психологічна компетентність вчителя початкових класів до соціально-педагогічної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Характеристика основних компонентів та показників інклюзивної компетентності вчителя. Взаємостосунки вчителів як необхідна умова створення сприятливого психологічного клімату в школі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (ПЕДАГОГІЧНИЙ СКЛАДНИК)

Основна

1. Бондар В.І. Дидактика: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Либідь, 2005. 264 с
2. Бібік Н. М. Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 104 с.
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної педагогіки: навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 566 с.
4. Державний стандарт початкової освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/
5. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.
6. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. 3-тє видання, перероблене та доповнене. К.: Видавництво Ліра, 2016. 608 с.
7. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта», Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
8. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 142с.
9. Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу у початковій школі: методичний посібник / за наук. ред. д. пед. н., проф. О. В. Малихін. [Електронне видання]. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 225 с.
10. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Вища школа, 2005. 343 с.
11. Корсак К. В. Вища освіта і Болонський процес: Навчальний посібник. Київ: МАУП, 2007. 352 с.

12. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.
13. Малихін О. В., Ліпчевська І. Л. Педагогічна майстерність учителя початкових класів: візуалізація навчальної інформації в початковій школі : метод. посіб. Київ : "Вид-во Людмила", 2023. 74 с.
14. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навч. посібник. 3-тє видання, доповнене. К., 2008. 608с.
15. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
16. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160с.
17. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208с.
18. Ортинський В. Л., Козловський Ю. М., Дольнікова Л. В. Педагогіка. Видавництво: Львівська політехніка. 2020. 372 с.
19. Пальчевський С.С. Педагогіка. Навч. посіб. 4 – те вид. Київ: Видавництво «Каравела», 2024. 496 с.
20. Пашенко М. І. Педагогіка. Навч. посіб. К. : Видавництво: Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
21. Практикум з педагогіки. Навчальний посібник. Г. Пономарьова, І. Репко, В. Одарченко. Харків : ТО Ексклюзив, 2016. 243 с
22. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. К: Грамота, 2012. 504 с.
23. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1 – 2 класи. К. : ТД «ОСВІТА – ЦЕНТР+», 2018. 240с.
24. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 3 – 4 класи. <https://mon.gov.ua/ua/osvita>.
25. Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу : метод. посіб. / Надія Бібік, Валентина Мартиненко, Оксана Вашуленко, Наталія Листопад, Тетяна Юношева ; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О. Я. Савченко. Київ, 2023. 408 с.
26. Технології оцінювання особистісних і навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичний кейс : метод. посіб. / Оксана Онопрієнко, Оксана Петрук, Тетяна Павлова ; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О. Я. Савченко. Київ: Педагогічна думка, 2023. 247 с.

Додаткова:

1. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році
Додаток до листа МОН від 30.08.2024 1.1/15776-24
3. Lysohor Liudmyla, Kovalchuk Volodymyr, Reshetniak Viktor, Zhyhaylo Oksana, Koltok Lesia, Lutsiv Svitlana Reality of Primary Education Development in the Conditions of the New School Revista romaneasca pentru educatie multidimensionala Том14 Выпуск1 pp.243-257 DOI10.18662/rrem/14.1Sup1/548 Дата индексации 2022-04-18 <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000773540300015>.
4. Reshetnyak Victor, Popadych Olena, Korchakova Nataliia, Shyshova Olha, Shulzhenko Dina, Sichka, Viktoriia Innovations in Primary Education: Neuropsychological Aspect. Brain-broad research in artificial intelligence and neuroscience. Том13 Выпуск1 Стр 173-187, 2022 DOI10.18662/brain/13.1/275 <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000788753200011>.
5. Решетняк В. Ф. Реалізація європейського досвіду в новій українській школі «Початкова освіта». *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Наукове видання. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 3 (47), 2021. С.137-143.

6. Bilier, O (Bilier, Oksana) ; Reshetniak, V (Reshetniak, Viktor) ; Vasko, O (Vasko, Olha) ; Drokina, A (Drokina, Alina) ; Klanichka, Y (Klanichka, Yuriy) ; Barda, S (Barda, Svitlana) Innovative Learning Technologies for Future Elementary School Teachers in the Context of Neuropedagogy. *Brain-broad research in artificial intelligence and neuroscience*. 2023. 14 (4). P. 66-81. DOI10.18662/brain/14.4/492.

7. Решетняк В.Ф. Історичний характер виникнення ідеї ціннісного підходу у педагогіці. *Імідж сучасного педагога*. 2024. С. 34-44.

8. Методична робота вчителя початкових класів / упоряд. О. Б. Полєвікова. 2-ге вид. Х. : Вид. група «Основа», 2012. 320 с.

Інтернет-ресурси

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/462-2011- %D0%BF](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF).
2. Петренко І. В Динамічні особливості становлення регулятивної сфери школярів з різною навчальною успішністю. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/5334/>

Інформаційні ресурси

1. <http://nus.org.ua>
2. <https://mon.gov.ua>
3. www.education.gov.ua
5. <https://pedpresa.ua>
6. <http://www.lib.ua-ru.net>
7. <http://teacher.at.ua>
8. www.nbu.gov.ua
9. <http://ebk.net.ua>
10. <http://ua.textreferat.com>
11. <http://ostriv.in.ua>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (психологічний складник) Основна література

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник для студ. психол. і педагог. спеціальностей. 3-є видан. випр. і доп. К.: Центр учбової літератури. 2009. 1007 с.
3. Варій М.Й. Психологія : навч. посібн Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
4. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник. Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
5. Веракіс А. І., Завалевський Ю. І., Левківський К. М. Основи психології : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. Х.; К., 2005. 416 с.
6. Дрозденко, К. С. Загальна психологія у практичному вимірі : підруч. К. : Професіонал, 2007. 608 с.
7. Дубравська Д. М. Основи психології : навч. посіб. Львів : Світ, 2001. 280 с.
8. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
9. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
10. Загальна психологія : підруч. / за ред. С.Д. Максименка. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця : Нова книга, 2004. 704 с.
11. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. К. : Каравела , 2011. 464 с.

12. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
13. Ільїна Н.М., Мисник С.О. Загальна психологія: теорія та практикум : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2011.
14. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
15. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Вид дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. 460 с.
16. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.
17. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 272 с.
18. Максименко С.Д. Загальна психологія. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.
19. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. Київ. Ліра–Київ, 2020. 564 с.
20. Партико Т.Б. Психологія : підручник. Київ: Ін Юре, 2014. 665 с.
21. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів : навч.-метод. Посібник. Суми: Унів. кн., 2012. 135 с. 55
22. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 465 с.
23. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія : підручник. К. : Либідь, 2005. 464 с.

Додаткова

1. Александров Ю.В. Психологія розвитку: навч. посіб. Х.: ФОП Панов А.М., 2015.
2. Гуцало Е.У Психологія вікового розвитку особистості. Курс лекцій. Кіровоград: ТОВ «Імекс ЛДТ», 2010.
3. Поліщук В.М. Виховання особистості: повсякдення і стереотипи. Глухів, 2012.
4. Загальна психологія: Методичні рекомендації до курсу / уклад. Портницька Н. Ф. Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2018. 80 с.
5. Ільїна Н. Психологія творчості та обдарованості. Київ: Університетська книга, 2018. 227 с.
6. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
7. Когут О. Психологія стресостійкості особистості: монографія. Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2021. 416 с.
8. Кузнецов М. А., Заїка Є. В., Ходикіна Ю. Ю. Психологія моторної пам'яті: прикладні аспекти: монографія; Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2019. 446 с.
9. Пасніченко А. Е. Психологія пізнавальної сфери особистості: відчуття, сприймання, мислення. Курс лекцій. Чернівці: ВІЦ «Місто», 2013. 320 с.
10. Свааб Д. Ми – це наш мозок. Харків: КСД, 2016. 332 с.
11. Тягло О. В. Критичне мислення: навч. посіб. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 189 с.
12. Левченко Т. І. Мотивація суб'єктів в різних видах діяльності: монографія. Вінниця: Нова книга, 2011. 448 с.
13. Шрагіна Л. І. Психологія вербальної уяви. Функціонально-системний підхід : монографія. Київ: КМ Академія. 2016. 284 с.
14. Плугіна А. П. Теоретико-методичні засади розвитку критичного мислення у молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи* : Збірник наукових праць. Вип. 2(8), 2022. С. 35-41.

15. Пругіна А. П. Психолого-педагогічні особливості взаємовідносин батьків та молодших школярів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*, 2022, Вип. 3 (50).

16. Bolotnikova I., Kucherhan Y., Vyshnyk Olha, Shyrobokov Y., & Dzykovych O. (2023). Psychological well-being of a pedagogue in the conditions of war. *Revista Eduweb*, 17(2), P. 149–160.

17. Горбачевська Вікторія, Вишник Ольга. Формування навичок соціальної комунікації у дітей шкільного віку. *Електронний журнал «Вісник науки та освіти»*, №12.(18). 2023. С. 340-353.

18. Вишник Ольга, Жданова Анна, Дьоміна Ганна. Адаптація дітей з особливими освітніми потребами до навчального процесу в початковій школі: виклики та стратегії підтримки. *Наукові перспективи. Серія «Психологія»*, № 1(43) (2024).

СПИСОК ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ

1. www.elib.org.ua - цифрова бібліотека України
2. www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури
3. www.ncsxo.org.ua – електронна енциклопедія психології
4. www.osvita.org.ua – освітній сайт
5. <http://chitalka.info> – студентська електронна бібліотека
6. <http://uk.wikipedia.org>– Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська)
7. www.ukrbook.net – сайт Книжкової палати України
8. www.lib.com.ua - електронна бібліотека
9. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. Вернадського
10. www.npu.edu.ua (elib@npu.edu.ua) - електронна бібліотека НПУ ім. М.П. Драгоманова